Ч. 164 (10.547). Львів, неділя 26. липня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМИНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло" Львів.

Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Туга за миром і страх перед війною.

На марґінесі останньої німецької ноти.

„Не вважаючи на деякі сумніви й неясности, німецький уряд гадає, що вже можна ствердити в головних точках значне зближення обосторонніх поглядів. Хоча щодо подробиць існують ще ріжниці думок, а проте їх переборється, якщо уряди матимуть зорко на увазі мету, до якої змагають, а саме: піти назустріч домаганню рівноправности й обосторонніх інтересів. Німецький уряд зважується вірити, що дальші переговори доведуть до позитивного кінця. Він щиро повитав би приспішення тих переговорів, щоби задоволити настирливе домагання народів: дати певну запоруку спокою й мирного розвитку та відбудови зруйнованих війною нормальних відносин світа".

Такий є кінцевий уступ оголошеної три дні тому німецької ноти в справі гарантійного пакту, що змінив би політичну конфіґурацію Европи й світа, і булоб грубою помилкою глядіти на отсе ceterum censeo нового дипльоматичного акту, як на пустослові й беззмістовні фрази. Можна від „нічого робить" бавитись у всілякі криваві пророцтва на далеку мету, можна сяк чи инакше задивлятись на термін конкретизації нинішніх франко-англьо-німецьких розмов, ба навіть скептично кивати головою над будучою тривкістю несповна пів року тому пропонованого й все ще загальниками обмірковуваного пакту. А проте все воно не зміняє факту, що внутрішні господарські відносини в усіх трьох згаданих великих державах кричать за миром, справжнім миром, що цей крик щораз голосніший, і що вже навіть найбільш одурманені сопухом останньої світової різні прислухаються до нього. Можна до схочу найльоґічнійшими арґументами доказувати тезу, що велика війна ще не закінчена, але паралельно на очах множаться признаки, що в психіці провідних народів західньої і середньої Европи наступає перелім у бік мира, справжнього мира, а не фікції, створеної у Версалі.

Здається, що не доводиться багато крутити головою у придумуванню прикладів на важку господарську крізу держав, що заініціювали й ведуть дальше дискусію над ґарантійним пактом. У Німеччині: захитаний велитень-концерн Стіннеса, і пруський міністр торговлі стурбований складає звіт про крізу в найповажнійших осередках всенімецького промислу — у Надренії, Вестфалії і Порурію. У Франції: фінансова скрута того роду, що найбільш авторитетний представник держави, міністр фінансів Кайо, не злякався порівнати своєї батьківщини з потопаючим кораблем. В Англії: примара страйку вуглекопів і робітників транспорту носить на собі пророчисту фірму півтора міліона безробітних.

Чи можна ще дивуватись, що гук стрілів, який долітає до Льондону й Парижа з вулиць Шанґаю та [illegible] Марокка [illegible] збільшує занепокоєння англійської і французької опінії? Чи можна дивуватись, що Анґлія шукає забезпеки власного мира в мирі европейського суходолу, резиґнує з політики splendid isolation та готова ґарантувати незаймачість кордонів своїх сусідів зпоза Ламаншського каналу? І тому зрозуміле і те, що німецькі націоналісти, принципіяльні противники розмов з Францією, дають свій підпис під ноту з мировим покликом і що у Франції сотня найчільнійших діячів пера видає маніфест за духовим замиренням з Німцями.

Ті, що щиро шукають за передумовами замирення не можуть не доглупатись вкінці, що одною із перших і головних таких передумов є признання до куріозів і воля до усунення абсурдів версайського мирового договору. Свідомість того ще далеко не дозріла у головних винуватців версайської траґедії. А проте вона вже прозябає, прозябає якраз на реальному ґрунті господарських кріз і лячних примар щораз нових конфліктів. „Бо не вважаючи на наші договори з неспокійними малими державами Східної Европи, ми дійшли нині точнісінько так далеко, як вчора були за Поанкаре, здавлені тягарем наших довгів, і швидше або пізнійше — завдяки нашим Польщам, нашим Румуніям і Югославіям — загрожені всіма небезпеками нової війни, в порівнанню з якою перебуті 5 літ жаху будуть здаватися невинною дитячою забавкою" — ось признання, складене десять днів тому одним із авторів згаданого маніфесту французьких інтелектуалістів, голосним письменником Віктором Марґеріт.*)

Німецька нота про ґарантійний пакт, доручена французькому урядові 20. липня ц. р. як відповідь на французькі пропозиції з 16. червня, які явились безпосереднім наслідком первісного німецького меморандум з 9-го лютого ц. р., є одним більше документом, скермованим проти несправедливости версайського договору. У першій, так мовити принціпіяльній частині ноти нім. уряд відкидає домагання Бріяна про складення з боку Німеччини спеціяльної заяви, що ґарантійний пакт не стоятиме в суперечности з дотеперішніми великими договорами. Нота стверджує, що чейже не є виключене, що в будучности може підлягати зміні всякий договір, і що сам версайський трактат допускає можливість своєї зміни в новій політичній ситуації. — У другій частині ноти є застереження проти права Франції перемаршу крізь Німеччину на випадок війни Польщі, а також проти права Франції бути односторонним арбітром в евент. німецько-польському чи німецько-чеському конфлікті. Воно вяжеться з французькою пропозицією ґарантувати будучі арбітражні умови Німеччини з тими двома повоєнними державами. — В третій частині ноти є згода на приступлення до Ліґи Націй, але під умовою передусім зміни 16 ст. статуту Ліґи, яким розброєна Німеччина булаб обовязана всупереч своїй волі нести збройну допомогу державам, які остають під опікою Ліґи.

Як бачимо по суті німецька нота є неґативною відповіддю на французькі пропозиції. По формі вона є зразком вишуканої чемности. Нота виразно підкреслює, що не має дефінітивного характеру. Безумовно, що нинішня Франція, якої закордонна політика спочиває в руках вірного оборонця версайського договору Бріяна, не буде вдоволеною тенором ноти, зверненим аж надто пророчисто проти Польщі. А проте дальші розмови будуть вестися.

І тут вихідна точка для остраху, з яким кожна нова виміна нот між двома великими державами стрічається у Польщі. Остання німецька нота є par excellence документом мира: вона натякає виразно на потребу очищення нетрів, що криють у себе фурії війни. Заповідь мира, який несе ця нота, стрінула польська преса голосом обурення, як новий проєкт розбору Польщі!

Німецька нота хоче завалити „нечистий мир" — як його назвав льорд Асквіт — і створити підвалини справжнього мира. Воно станеться нешвидко, але праця в цім напрямку вже йде. І ніяка оборона „нечистого миру", ані просьбами ані грозьбами не поможе: швидше чи пізнійше він завалиться. А це станеться без уваги на крик декого, що в „нечистому мирі" бачить єдину базу власного істнування.

І. К—в.

*) Автор сензаційної „Хлопчиці" („La garçon"), у якій представлена деморалізація висших кол повоєнної Франції. За цю книжку Марґеріт утратив ордер Леґії.

Штунда на Волині.

І. Причини зросту і становище духовенства.

У свій час, в одній статті „Діла" висловлено побажання, щоби інтеліґенція, що має нагоду зблизька обсервувати життя наших штундистів, подала до публичного відома свої спостереження над ними і тим може допомогла зібрати фактичний матеріял, необхідний для розяснення відношення до цього релігійного явища серед нашого народу. Штунда безперечно, в тій чи иншій мірі, поширена по цілій нашій Волині. Часами праця штундистів прибирає більшого розголосу. У всякому випадкові можемо ствердити, що з двох-трьох сусідніх сіл, бодай в одному знайдете групу штундистів-селян. Отже справді не буде зайвим призадуматись близше над питанням: що привабливого знайшов наш нарід у цій секті, які причини розповсюдження її і який вплив вона матиме на своїх одновірців та околишних людей. Річ ясна, що ми на цьому місці не маємо на меті розглядати релігійних доґм штундистів, — а хочемо тільки з національного боку приглянутися цій хоробі, коли в дійсности це є хороба.

Штунда розвивається коштом православія, хоч знаю кількох адептів її зпоміж католиків (а в кремінецьких селах багато католиків, що не вміють і слова по польськи) і навіть вербує собі своїх членів штунда і з Жидів. Щодо останніх, то це правда рідкий випадок, але всеж особисто знаю Жида, що є тепер пресвитером штунди.

Початок масового ширення штунди на Волині датується з поворотом полонених з Німеччини, коли бувші жовніри попривозили з собою російські біблії берлінського видання. Читання цих книжок, на мові більш зрозумілій, — принаймні для бувших салдатів російської армії, — ніж слухання церковнославянського дяківського читання по церквах, примусило селян більш застановитися над православним обрядом та поставитися критично до деяких другорядних питань своєї прадідівської віри. Революційні події і навіть коротеньке перебування на Волині большевиків ще більше побільшило цей критицизм, в суті речі дуже ще примітивний. Решту зробило само православне духовенство, котре властиво і ширить штунду. Впливи американських проповідників (а вони і тепер є на Волині) та приклад України в суті речі другорядні, тим більше, що в останній час штунда на Україні, хоч і користується симпатією большевиків (штундисти є комуністи), всеж поступилася своїми впливами на конто Українській Автокефальній Церкві.

Це не парадокс, що православне духовенство ширить штунду. Варто побувати на штундиських бесідах, або на тих диспутах, які улаштовують — під натиском епископату — православні панотці, щоби переконатися, що доґматичні справи грають тільки другорядну ролю, а найбільше мають значіння економічні та моральні причини. Почуєте там, з іменами та датами — цілу низку, на перший погляд — другорядних подій з місцевого життя, которі не тільки характеризують економічні відношення поміж духовенством та його „паствою". Довідаєтесь напр. що панотці не хочуть сповідати, коли наперед не дадуть їм по 50 грошей. (знаю 70-літнього діда що, ізза браку 5 грошей, мусів їти сповідатися в цьому році за 12 верст до монастиря); почуєте що, панотець не буде святити Пасхи, коли не заплатять йому по цілій півметровій пасці, (хоч за це епископат не хвалить); не буде він читати молитов на проводах, коли не на кожній могилці положено по хлібцеві та по три крашанки; не повінчає, коли не заплатить по 15 злотих, не дадуть по парі хустов та 5 аршин полотна; не поховає, коли попереду сімя не заплатить попові старих боргів і т. д. Скільки ще можна почути таких „коли", та ще з додатком і инших фактів та сплітків з морально-особистого життя місцевого пан-отця! При теперішній матеріяльній скруті, селяне гадають, що пан-отцеві доволі і тих 30 десятин землі, що мають, та ще традиційних добровільних датків хлібом, полотном та грішми. Я навіть гадаю, що і тих датків було б значно більше, колиб наші пан-отці це зостава-

бися цілком чужими нашому народові, колиб за дуже невеличкими винятками не булиб до глибини душі русофілами, з року на рік не чекалиб приходу Денікина або появи якого небудь Великого князя чи царя, котріб прилучили Волинь до Матушки Расеї. І це русофільство панує не тільки по селах, а навіть по наших повітових місцях. Я знаю пан-отців законовчителів (катехитів), що свідомо вчать у московській мові українських дітей у наших волинських школах — польських чи українських — та ще й публично кажуть, що до кінця свого життя будуть послугуватися тільки московською мовою.

Цю відчуженість православних панотців від народу та її моральний занепад відчув і теперішний митрополит Деннс, котрий у новорічній своїй відозві до духовенства та мирян Волині, — писав (по українськи) дослівно: „На великий, одначе жаль, — не всі пастирі стоять на висоті свого положення, не всі хочуть підійти до духовного устрою і настрою своїх духовних дітей, не всі слідкують за духовними інтересами і потребами їх... Не треба забувати, що нарід шукає задоволення своїх духовних потреб, шукає настирливо і вперто, але позбавлений змоги вкусити всю сладість церковних благ, він знаходить їх на стороні"... Ця характеристика православного духовенства на Волині в устах найвищого православного достойника в Польщі є безперечно справедлива, але її можна з тим-же правом прикласти і до всіх тих чотирьох епископів, що перебували за остатні — повійськові — часи на Волині. Бо-ж тойже митрополит Деннс закрив єдину українську церков (Хрестовоздвиженську) в Кремінці і так порозпихав панотців, що за 30 верстов навкруги Кремінця ніде по церквах не почуєте українського слова, навіть у проповідях. Епископ Олексій теж порахував, що українізація церкви була помилкою, перестав розмовляти по українськи, (а епископ родом з Холмщини) і став дихати чисто московським духом (див. інтервю з митрополитом з „Нашім Житті" ч. 13). Еп. Антоній настільки був далекий від українського народу, що був щиро здивований, коли Острізька „Просвіта" привитала його українською мовою: думав він, що як Українець, то безперечно вже уніят. Вкінці, щодо русофільства теперішнього епископа кремінецького Симона, то нагадаємо тільки недавній протест проти нього володимирян (див. „На Варті" 1925 р.). Тож властиво нема чого дивуватися, що і підпадне духовенство, — в масі своїй досить темне, — йде слідами своїх владик і ховвається далеко від того народу, котрим же і для котрого мусить служити. А доставеться воно чужим, поки не стане на українському грунті і то не тільки в своїй духовній праці, але і в громадсько-культурній роботі. М. М.

(Продовження буде.)

По широкому світі.

Становище франц. преси супроти німецької ноти, на загал беручи, стримане та скептичне. Франція не може погодитись на німецькі домагання, але не кидає надії на дальшу, кориснійшу виміну думок.

У Франції величезна хуртовина з дощами спричинила втрати в людях та майні, майже на всьому просторі краю.

Німеччину прийняли до міжнародньої торговельної палати в Парижі.

Італійські фашисти напали в ночі на опозиційного демократичного посла Амендола і сильно його поранили. Поліція не відкрила винуватців.

Згідно з німецько-польською умовою з 30. серпня 1924, дня 1. листопада 1926 р. минає останній речинець виміни підданих двох держав, що зміняють підданство. До Німеччини має вернутись приблизно 35.000, до Польщі 5.500 осіб.

Югословянський уряд звольнив волю Ст. Радіча і переніс голову загребської поліції та инших вищих урядовців, які у свій час його арештували.

Абд-ель-Крім мав буцім-то запропонувати Франції ось-які умовини миру: 1) він мав би одержати становище еміра Ріфу, зі статутом забезпеченим Лігою Націй; 2) Абд-ель-Крім признав би суверенність султана над Марокко; 3) Південний кордон тягнувся би вздовж ріки Уерги; 4) Еспанія задержала би свої позиції в Цеуті та Мелілі; 5) Абд-ель-Крім задержав би свою армію, якої чисельність означив би трактат.

Воздушну комунікацію між Амстердамом і Аляскою запроектував відомий дослідник північного бігуна Нансен, а цей проект прийняв уряд СРСР., даючи згоду на кошти для цеї організації. Деякою „частиною" причинились би до будови воздушної фльоти і инші европейські держави, з огляду на велике практичне значіння такого звязку з багатими країнами. Перший пробний перелет, який триватиме тиждень, зроблять при кінці цього року.

Школа і дім.

(Голос педагога.)

Перші початки виховання дістає дитина дома від родичів і рідні. З хвилиною, коли дитину записано до школи, крім дому перебирає на себе також обовязок виховання дитини й школа. Буває нераз, що дім не дає ніякого виховання, що виховання зачинається щойно у школі. Так буває головно у дітей бідних родичів, що ціле життя зайняті виключно борнею за кусень хліба, що не мають тому й часу на виховання дитини, або про виховання й поняття не мають! Тоді має шкільне виховання заступити і домашнє. А це, як учить практика дуже тяжко, — тяжко, але все таки можливо! Та вже цілком неможливо, щоби школа могла виховувати, коли протів ділає дім. Таке виховування не приносить ніяких плодів — і вихованець росте та дозріває без виховання.

На щастя, таких домів, що самі собою — чи то свідомо, чи то несвідомо, інстинктовно протиділали би вихованню школи — мало. Зате дуже багато таких домів, що зі шкільним вихованням не співділають. Наслідок: або само шкільне виховання за вузке і за слабе й одиниця виходить у світ, немов би цілком без виховання, або — якщо при шкільному вихованню вжито всіх засобів і зусиль, а вихованець податний на добрий вплив — одиниця — виходить дещо вихований, одначе всетаки не настільки, як він став би вихований при співділанню дому зі школою. А проте у громадянстві закорінений інакший погляд. Громадянство вимагає від школи всього. Розуміється, що добре — засвоєне дитиною у школі — громадянство приписує собі, своїому впливові і своїм заходам. Тільки все лихе, що має на собі вихованець, стає в очах громадянства надбанням принесеним зі школи. Школа винна всьому. Школа повинна була затерти й усунути всі лихі риси характеру і поведінки.

Так само й з поступом у науці. Тільки школа винна, якщо ученик дістає недостаточну ноту з якогонебудь предмету. „Зле вчать" — або ще звичайнійше: „Учитель винен — професор завзявся на дитину — професор має око на неї!"

Ось такі готові фрази є здебільша символом віри громадянства. Вони всі з ґрунту невірні. Їх викорінити з переконання людей, виказати їх нестійність і хибність — ось трудне завдання, що його стараються виконати міродатні чинники. Та як важко це зробити! Нема майже ні одного батька під сонцем, ні одної матері, що признала би якусь недостачу, якийсь брак у характері, у поведінці або у знанню свойого сина чи донечки!

А тимчасом повинно бути інакше. Батьки дитини, що ходить до школи, повинні завдно цікавитися не тільки школою, але й вихованням взагалі, а вихованням і поведінкою своєї дитини зокрема. До батьків дитини належить інформувати вчителів про здібности дитини, про її попереднє життя, про її спосіб і можність вчення і т. п. Кожний вчитель — якщо він не є „вчителем з примусу" — прийме ті відомости про ученика чи ученицю з великим зацікавленням до відома і поступить згідно з ними. До батьків дитини належить згуртуватись у спільноту, у „батьківський комітет", до якого належав би крім матеріяльного піклування про школу, ще й преважний виховно-моральний бік. Батьки повинні вислухувати двотижневих викладів професорів і директора на тему обовязків виховання дитини родичів, школи і дому, їх взаємин і т. п. Батьки повинні допитуватися про стан науки своїх дітей щонайменше раз тижнево (не як у нас — раз на піврік, по клясифікації, коли вже не час на ніякі виховні засоби!) До батьків належить нагляд над дітьми за школою — від воріт школи до слідуючої днини знову до них. До батьків вкінці належить і припильновування науки дітей дома. До цього всього треба завдно вказівок досвідних педаго-

А. КОСЕНКО.

Лист з Карльсбаду.

Назва і історія. — Гості. — Громадяне світа. — Земляки. — Спомин з України.

Тепер воно, оце чарівне місто, називається Karlovy Vary і Чехи на точці цеї назви дуже вражливі і вперті. Коли відоме французьке енциклопедичне видавництво Larousse назвало в однім виданні ці Карлові Вари Карльсбадом, то Чехи аж дипльоматичною дорогою проти цього протестували. Про боротьбу з Німцями у себе дома за назву купелевої місцевости не треба згадувати. Вона була дуже завзята і... смішна. Покінчилася компромісом: кожне називає по свойому, а на урядових печатках, вивісках і т. д. видніє на першому місці Karlovy Vary, а на другому Karlsbad. В публичних урядах обидві мови рівноправні, а позатим місто має характер німецький. Всіх мешканців має біля 20.000, у тім Чехів біля 1000. Не дивлячися на це, Чехи твердять, що Карлові Вари це старе чеське, але знімчене місто. Доказом на це є старинна річка Тепла, яка пливе серединою міста і про яку є згадка в документах при основанні Тепельського монастиря 1197 р. Вже тоді жили в околиці славянські племена (місцевість Sedlec, нині Zettlitz) і вони знали горячі джерела, звані в а р и, в місці, де нині Карльсбад. Оселі на цьому місці не було жадної. Щойно король Карло IV. заблукав сюди підчас ловів і одна з його гончих собак упала до горячої калабані та попарилася. Карло звернув на горячі джерела свою увагу, оцінив їх значіння, побудував тут замок і сам приїзджав сюди кілька разів лічитися на подагру. Довкола цього замку розвинулося нинішне місто, яке і по українськи може зовсім добре називатися Карлові Вари, або в скороченні Карловари.

Одначе багато цікавійшим від історичних „варів" є нинішне купелеве місто всесвітньої слави. Досить згадати, що в ньому лічиться близько 100.000 людей річно, з цілого світа. Підчас війни іповоєнного хаосу фреквенція впала була на 5.000 гостей річно, одначе в останніх роках вона хутко зросла до передвоєнного числа, а мин. року навіть це число перевисшила. Причиною зростаючої фреквенції є упорядковані господарські відносини в ЧСл. республиці, корисна реляція чеської корони до всіх заграничних валют і дешевість промислових продуктів.

В біжучім сезоні в маю була фреквенція рекордова, але при кінці червня вона впала і цікаво з яких причин: банкротство промислового концерну Стіннеса в Німеччині і невдачі Французів у війні в Марокку. Що погана погода мала на зменшення фреквенції чималий вплив — це зрозуміле, але менше зрозумілим є факт, що після появлення в пресі вісток про упадок Стіннеса, Німці масово і панічно втікали домів, щоби там на місці запобігти наслідкам цього упадку для себе. Який ніжний і чутливий є звязок економічних інтересів!

Замітно мала є цього року фреквенція Французів. Німці насміхаються з них, з їх економічної безсильности, а особливо з їх невдач у війні з Кабілями, ілюструючи це все могутньою постатею Абд-ель-Кріма, який підняв рукою за подерті штанята переляканого Француза, мов забавку. Під тим напис: „Так виглядає „побідник" у світовій війні!"

За те дуже багато є тут Reichsdeutsch'ів і у них помічається економічне скріплення. Бачиш не лише їх банкирів, але і середняка, ба навіть бідняка. На другому місці із чужинців можна поставити Американців, дальше Англійців, Мадярів, Поляків і Румунів. Часто чути російську мову. Та найсильнійше зі всіх націй світа заступлені тут Жиди, а властиво вони всі нації репрезентують. Маєш враження, що відношення між Жидами і нежидами тут у Карльсбаді є як 3:1. Розуміється, що „сіллю" між Жидами всього світа є наші галицькі, чи пак „малопольські" Жиди. Без них Карльсбад не бувби Карльсбадом. За вікнами, на листівках у журналах, на афішах і т. д. повно комічних ілюстрацій з польськими Жидами. Відмінний тип представляють тут Жиди із радянської Росії і України. Вони, особливо Жидівки, елегантно одягнені і в крамницях дуже багато за все платять.

Ось дещо із підслуханих розмов: „Платі Саша, что спрашивают! Всьо равно дешевле чем у нас." Або таке: „Я получіла севодня уже вторую ваздушную телеграму от Абраші с Масквы. Тебя тоже поздравлял." Дірвалися до влади, радіють... і поздоровлюють себе аж у Карльсбаді!

Найменше тут здається нашої братії — Українців. Вони може й є, але тоті „зукраїнізовані" з Вел. України розмовляють на „общепонятном языке", а нас простих Галичан найшлося тут ледви 5 і то двох з них живе на Підкарпаттю. Галичане оповідають про шалені перешкоди при одержанню польського пашпорту на виїзд, за те не нарікають вони на дорожнечу. Хоч воно тут у двоє-троє дорожше, як у Празі, але не дорожше, як у Львові.

Ясно, що читальня „курорту" не передплачує ніякого укр. часопису, хоча Альбанці, Латиші і инші малі нації мають свою пресу.

Єдине, що нагадує тут Україну, це серія українських почтових марок (14 штук), яку можна купити у філятелістів за 2 кч. Таки багато доброго зробили міністри УНР...!

ня і читання та обізнання з новою педагогічною літературою. Щойно тоді ми зможемо виховувати здорову, сильну молодь на добро для неї, для батьків і громадянства. Це все повинні взяти собі до серця всі громадяне і подбати, щоби школа і дім творили доповняючу цілість, як цілістю є життя, що рівночасно є домом і школою.

Е. Я.

З нових подій та ідей.

Міжнародня мова.

З нагоди парижського конґресу.

При кінці минулого місяця радила міжнародня конференція в Парижі, під протекторатом Академії Наук, над питанням: Як зменшити перепони у взаємних учених поодиноких народів. Відомо, яку ролю грає у винаходах підготовча праця, ведена цілою низкою вчених, зібрано та систематично. Виміна думок щодо результатів та метод праці є інколи необхідна, а дуже часто зощаджує час та енергію дослідників, які не є поінформовані про висліди, зроблені вже иншими над цим самим предметом.

У звязку з цією орґанізацією праці вчених на перший плян вининула справа: спільної міжнародньої мови. Не тільки для вчених в тісному розумінні цього слова, а для всіх умових працьовників, справа зазнайомлення себе легко з якнайширшою літературою даного предмету має першорядне значіння. Хто зна, чи вона не доторкає ще живійше народів, що хотіли би здоганяти культуру инших, а не в силі на своїй мові, перекладами, інформувати читачів про всі найновійші здобутки у даній царині.

Міжнародній зїзд у Парижі не перемінився в трибунал, перед яким представники поодиноких народів доказували доцільність поширення на инші народи їх рідної мови. Вчені признали, що вибір якоїсь істнуючої живої мови, як помічної поруч рідної, як другої для всіх народів — зустрічає надто багато ворогів. Навіть коли залишити на боці суперництво народів, національну заздрість — граматика живих мов є надто складна, — вони не мають льоґічного звязку між правописом і вимовою, і т. зв. рух мови та її надто хутка еволюція насувають постійні трудноші для [illegible] розуміння поодиноких термінів та зворотів.

Були прихильники латини, але нечисленні. Їм доказали легко, що мова Цицерона не надається для висловлення сучасних ідей і що ті, які силкуються це робити, приневолені творити зовсім нову мову, хто зна, чи не більше складну у граматиці та фразеольоґії, як традиційна. Характеристичним є факт, що Французи, які латинською мовою володіють найкраще, голосували за есперанто. Прикмети цієї штучної мови є ясні. Корінї її слів вибрані, яко мога, з найбільшої скількости живих та поширених мов. Есперанто має просту азбуку; кожна буква незмінну вимову; всі іменники, однини та множини, прикметники, прислівники та 4-ий припадок можна розпізнати по їх кінцівках. Граматику та вимову може вивчити з телеграфічною швидкістю кожна інтелігентна людина, знайома з якоюнебудь романських чи германських мов.

Факт, що есперанта вживає нині більш міліона людей, себто інтеліґентів ріжних народів, і що воно має 2.000 товариств для його поширення, свою пресу її вже поважну літературу, оригінальну та перекладну, — цей факт рішив чимало при резолюціях зїзду. Не диво: сама парижська конференція вела свої наради здебільша по есперантському. Невідомо, в якій мірі резолюції вчених матимуть вплив на уряди поодиноких держав. Конференція домагалась ввести в усіх країнах есперанто як шкільний предмет, звернулась з покликом до видавців практичних, технічних та наукових творів, щоби переважали бодай їх зміст по есперантському. Цей поклик був навіть спеціально звернений до таких країн, як славянські, яких учені, друкуючи свої праці виключно на рідній мові, не передають своїх вислідів европейським ученим.

Дуже цікавою була резолюція зїзду, щоби випрацювати по есперантському словники з технічно-науковою термінольоґією, над якою працюватимуть учені ріжних країн. Не передрішаючи можливости, чи місце есперанта не займе нпр. мова англійська, у всякому разі, есперанто для чисто практичних цілей зможе ще довгий час виконувати свою корисну функцію посередника між народами.

Сини таких народів як наш, які звикли приймати свою освіту з діточих літ у традиції вавилонської вежі, розуміють найкраще, скільки зусиль та часу йде надурно на вивчення чужинних мов. Чим більше з них училось, тим важше нам засвоїти собі одну з них настільки, щоби вона стала другою рідною. Навіть сама рідна терпить від цієї праці в першій мірі. Питання: якої другої чи так третьої мови маємо вчитись поруч рідної, щоби вона могла нам служити як посередник з Европою — не хутко буде в нас вирішене.

Ор. Ор.

Кредитова кооперація і її відбудова.

(Докінчення.)

Справою віднови і перебудови кредитової кооперативи мусить занятися не одна особа, але більше число свідомих людей з даної округи. Конче треба би теж, щоби по можности в склад управи ввійшла бодай одна фахова сила, можливо платна, здібна вміло повести кооперативну роботу, в якої обєм входить праця над розбудженням і поглибленням змислу ощадности та над приєднуванням членів і збиранням оборотових капіталів, головно вкладок і уділів. Така сила рішуче оплатить себе, а користуватися платними фаховими силами може вже тепер понад 50 кредитових кооператив, що посідають свої доми і нерухомости, вартости до трьох міліонів золотих. Праця для цих кооператив тим лекша, що всі вони по своїм силам солідно вальоризують вкладки, а в слід за тим і можуть числити на те, що не стратять загального довіря, чи то відзискають його.

Але й на технічну сторону треба звернути увагу. Догідні в кооперативах для складання вкладок години, догідні речинці виповідження вкладок, швидке полагодження кождого вкладника — це дуже важні моменти.

Процентова стопа мусить бути відповідна до положення на грошевім ринку. Тепер, при браку капіталів, вона мусить бути вища. Належить кожду, хочби найменшу, вкладку приймати, хочби вона навіть хвилево не приносила ніякої надвишки. Високих, непропорціональних до оборотового капіталу, вкладок не вільно приймати без відповідних речинців виповідження, а при тім треба по можности виплачувати вкладки, не використовуючи умовлених речинців виповідження, а рішучо є виключене здержування і відтягання виплат, поза умовленні з вкладником речинець виповідження.

Збирання вкладок мусить бути ведене зорганізовано, в той спосіб, щоби кожда повітова кредитова кооператива обняла цілий терен своєї діяльности, так, щоби населення дотичного терену було джерелом вкладкового капіталу.

Переважну складову часть оборотового капіталу творять дальше вплачені уділи.

Висотою резервових фондів і вплачених уділів, наскільки кооператива не є з необмеженою порукою, міряться її силу і тому дуже пильною річю є підняти уділи щонайменше до передвоєнної висоти, а навіть значно вище. При цьому вплата уділу може бути розложена на довший час, навіть на 10 літ, а також дивіденду треба би постійно якийсь час дописувати до уділів, а не виплачувати членам.

Нові кредитові кооперативи можна основувати лиш на необмеженій поруці, давні слабі кооперативи повинні змінити поруку на необмежену, коли хочуть числити на вкладковий капітал.

В інтересі кооперативи буде, зискати якнайбільше членів і якнайбільше уділів.

Позички можна давати на разі, при теперішнім низьким оборотовім капіталі, на щонайменші квоти і на можливо найкоротший речинець, на підклад векслів з добрими 3-ма підписами, причім кождий довжник мусить прийняти зобовязання на забезпечення валюти. Минув вже час калькуляції, обчисленої на девальюацію, коли довжники виплачували вірителів з їх майна.

Систематичне стягання вплат на фонд резервовий є конечне. Банковий кредит, бодай поки-що, мусить зійти на ще дальший плян, ніж це було перед війною.

Опираючися на власних силах і вязнаючи принціп самовистарчальности, треба кредитовій кооперації, що є приневолена опиратися тепер лише на вкладках і уділах з поминенням кредиту, так зорганізуватися, щоби задержати кожночасну плинність своїх капіталів оборотових і безоглядну справність у виплачуванні вкладок, бо саме ці дві прикмети кредитових кооператив належать до ряду основних умов здорового їх розвою та зєднують кооперативам довіря.

Кооперація всіх видів разом творить одно кооперативне господарство і тому, — коли конечним є поділ праці для її успішности — то з другого боку мусять організації всіх видів кооперації стояти у тісних взаєминах з собою, взаємно себе доповняти і попирати.

Добути довіря — це також одна з кардинальних умов розвою кооперативи. Кооперативи є тими першими установами, які входять у безпосередні взаємини з широкими масами населення і зі своїми членами та вкладниками і ця безпосередність облекшує їм добути довіря. А добути його можна вмілою, точною, чемною та совісною обслугою кождого клієнта, хоч би в найдрібніших справах і раціональною та успішною господаркою в кооперативі.

Спільна плянова і зорганізована акція робучих, життєздатних управ кредитових кооператив з гуртками людей свідомих теперішнього економічного положення і з широкими масами населення, мусить за якийсь час видати якнайкращі успіхи для забезпечення істнування та добробуту народу.

Омелян Савич.

НОВИНКИ.

— **Суперечка про бацилю рака** почалась між англійськими і німецькими вченими, на тему: кому треба признати першенство відкриття. Коли Англійці Гій і Бернард подали свіжо до відома про результати своїх дослідів, нім. професори д-р Курт Рет і д-р А. Бім написали статтю у журналі, присвяченім дослідам над хемією, з якої виходить, що вони раніше розслідили основні ознаки ракової клітини.

— **Американський процес** називається не тільки процес, який ведеться в Америці, але такий, в якому буде обвинувачених... 25.000 осіб. Поліція відкрила в Ню-Йорку на головній вулиці льокаль, де потайки продавали алькоголь на широку скалю і вели нім контрабанду по всій Америці. Ця організація постачала багатим людям у всіх американських містах шампан, пиво, вино та горілку. Пересилка відбувалась в елегантних замкнених куфрах, від яких ключі пересилали окремо поштою. Заробіток цього підприємства був не менший, як спрага людей, що не в силі примиритись з драконським протиалькогольним законом. Почнеться величезний процес, в якому будуть обвинувачені з найвисших кол і державні урядовці.

— **Відкриття нового шпилю.** У Канаді експедиція Мек Карті ввійшла на найвищий канадійський шпиль гори Люґан. Коли частина відкривців ввійшла на шпиль на 5956 метрів високий, який усі вважали, згідно з географічними картами за найвищий, виявилось, що над ним є ще другий шпиль. Серед сніжної хуртовини і боротьби зі студінню їм удалось дійти туди. Ледве живі та виголоджені вернулись назад.

— **Химери моди.** У Льондоні появились на вулиці, в товаристві елеґантних дам, фарбовані собаки. Деякі змальовані навіть у цятки, згідно з одягом своєї пані. Чому, коли мода дозволяє прилюдно малюватись жінкам, не має дозволити собакам?

— **Мебі бувшого російського царя** хоче продати „з бубна" радянський уряд. Багаті чужинні підприємці хотять викупити цю колекцію і зробити з неї виставку у Парижі та Льондоні.

— **Скільки варта кінь.** На англійській ліцитації расових коней, заплатили за одного більш як 17.000 фун. штерл. Та не є рекордова ціна на коні, що одержали нагороду при перегонах: за них платять до 40.000 фунтів. Здається, що при ліцитації на славних людей такої суми не одержали би.

— **Цікавий шкільний предмет** завели в одній народній школі... в Китаю. У Тайюн, столиці краю, Шансі, вчать дітей розвивати голос та вимову. Управа школи стоїть на становищі, що ці прикмети є необхідні не лише для вчителів, а навіть для ремісників.

— **Скільки є міліярд?** Можна найрадше уявити собі, коли спитаємо скільки він важить? У золоті — 32.580 кільограмів; у сріблі — 5 міліонів кг., у банкнотах по тисячі — 1.780 кг., по сотні 11.500 кг. Щоби перенести один міліярд, рахуючи на чоловіка 100 кг., треба 18 людей для тисячних банкнотів, 115 для соток, 3.225 людей для перенесення золота, а 50.000 для срібла. Якщо хто хотів би зібрати міліярд у тисячах, то мав би в хаті бібліотеку з 2.000 томів, кождий по 500 карток. А по одному золотому — цю фантастичну цифру нехай обчислить вам який математик.

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і вимушування.

12-ий день розправи.

Обв. сидів у тюрмі, ломлючи собі голову над причиною арешту. Судия Рутка вже перед тим сильно залякав його: „Алеж ви впали папаною на Дворніцкі! Ратуйтеся, моліться Богу і ратуйтеся" (останню поради казав по українськи!). Запити при слідстві ставлено ... і протоколи складав проток. Пйотровскі. Обв. бачив зловживання при писанню протоколів, але мовчав: „пиши, що хочеш, — думав, — аби я вийшов на волю". 9-го квітня судия Рутка радив Дворніцкому ... „валою на Жидів". Обв. замічував зразу, що головно протоколянт правує до обтяження посла Розмаріна і варшавських інспекторів Пйонткевіча і Савіцкого. Судия до ост. хвилини обіцював Дворніцкому, що той буде перед судом в характері свідка; передавши йому акт обвинувачення, судия потішив його, що це тому, бо боялись, що Дв. як свідок відмовиться від зізнань. Раніше обв. вірив у святість суду, тепер вже не знає, в що має вірити. — Обв. обтяжує теж сильно комен. львівської поліції Лукомского: тому, обв., передавали знайомі, що ... вся його халепа вийшла з того, що він „видав поєдинок Лукомскому". Лукомскі був скажений, що варш. поліція поставила вище детектива від львівської поліції. Питаний про думку про львівську поліцію, Дворніцкі, як її колишній член, висловлюється про методи поліційного слідства дуже скептично.

14-тий день розправи.

Зачинається переслухання доказових свідків.

Першим зізнає

свідок презес суду Гавель,

за згодою сторін незаприсяжений. Його питають у двох справах: анонімового листа з погрозою на випадок відкинення домагань політичних вязнів і справі хороби Єгера та його жалів на суддю і вязничні порядки.

Анонім. листа (з печаткою якоїсь терористичної організації) през. Гавель не використав службово, вважаючи, що воно не ухоронить його. Дав лише перевірити поліції печатку, чи вона знає про таку організацію. Всеж відносинами у вязниці занявся, але найшов „все у порядку". — Щонебудь близшого про походження листу не знає.

Єгер, ані ніхто з обвинувачених, не жалівся ніколи на суддю Рутку, за вийнятком одного разу, коли Єгер казав, що при переслуханню його сидить поліц. комісар. За це свідок зробив догану судді. Свідок ніколи не вжив некультурних і погірдливих виразів відносно хороби Єгера. В справі тої хороби інтервеніювала в свідка жінка Єгера; лікар оглянув його, але Єгер сам не хотів іти до шпиталя.

Свідок Данилюк,

редактор „Веку Нового", „римо-католик і Поляк" (про це свідчить його назвисько!), давній знайомий Дворніцкого, зізнає про те, як дізнався від Дворніцкого про історію з Микитином і як перший використав це у „Веку" як сензацію дня. На поліції нічого не довідався, але зміркував там, що „щось є". Раз вночі прийшов до нього агент поліції і редактор „Газети Подзенної" Кіяновскі, питаючи про його інформації щодо справи Штайгера; свідок боявся, що „Газ. Подз." подасть вістку про Микитина швидше, і тому поспішився з ревеляціями у „Веку", дарма, що нічого конкретного не знав. Задля „реклами" для Дворніцкого видрукував у „Веку" сфінгований лист Дворніцкого до нього (воно кидає гарне світло на всі інформації „Веку Нового"!) Швидко потім читав у всіх варшавських газетах широкі дані про Микитина й Паньчишина і страшенно дивувався, відкіля воно дісталось туди і чому львівська поліція мовчить як заклята, а львівські газети в цій справі конфіскуються.

Про вихід Дворніцкого на волю довідався Данилюк від Лукомского (свого шкільного товариша). Лукомскі казав йому, що знає, що Дворн. „засипав Жидів у слідстві і тому тепер булоб добре, щоби він був свідком у розправі, а не обвинуваченим. Лукомскі просив Данилюка посередництва щодо зустрічі з Дворніцким. Дворніцкі рішуче відмовив. — Відповідаючи на запити оборонців, Данилюк потверджує розходження між ріжними групами львівської поліції на справу слідства, веденого Лукомским. Пікантною є ревеляція про „кооперацію" редакції „Газети Цодзенної" з поліційними агентами, довіреними інсп. Лукомского. Данилюк обтяжує теж суддю Рутку й протоколянта Пйотровского. Взагалі зізнання свідка Данилюка йдуть по лінії оборони.

Свідок посол д-р Зомерштайн

довідався на раті у воєводи в день замаху, що президія ради міністрів має видати комунікат, що ніякого замаху не було. Чув теж, що бомба була по суті нешкідлива. Читаючи про слідство проти Штайгера, відчув тенденційність слідства. Довідався теж, що проти Жидів появились плакати з рамени міністерства внутр. справ. В звязку з такою протижидівською нагінкою інтервеніював у надпрокуратора Мадія у Львові та в міністра Гібнера у Варшаві. Заінтригувало його подвійне слідство, ведене судом і поліцією. З кінцем вересня довідався від когось, що у Коригабера є служниця, якої наречений знає щось про замах, та що Лукомскі злегковажив зроблене донесення. Про все повідомив міністра Гібнера, який вислав до Львова слідчу комісію для перевірення поведінки львівської поліції в часі замаху. Приїхав інсп. Пйонткевіч, який стрінувся в канцелярії свідка з Коригабером і Микитином. В листопаді був переслуханий суддею Рруткою. З Єгером і Глязерманом лучило його те, що разом основували Ремісничу касу, якої свідок є синдиком.

На тлі ухилення предсідником питання д-ра Грека щодо особи слідчого судді, поміж обороною і предсідником приходить до перепалки.

В справі анонімових листів свідок каже, що інформувався про них у дир. департаменту м-ства внутр. справ Августиновича, кол. урядовця з Буковини, який буцімто знає добре українську мову; Авг. запевнив тоді свідка, що ті анонімові листи писані дуже добре по українськи, видно якимось Українцем-інтелігентом.

Про гроші, збирані між Жидами для Микитина, свідок нічого не знає.

Зізнання свідка пос. Зомерштайна йдуть на руку обвинуваченим і обороні. Напружена атмосфера порстала на тлі зізнань проти судді Рудки і протоколянта Пйотровського: Предсідник ухиляє низку питань оборони, змагаючих до обтяження судді, а прокуратор виступив гостро проти квестіонування обороною правдомовности судді, коли він зізнаватиме як заприсяжений свідок.

15-тий день розправи.

Дальші сензації.

З початку розправи зголошуються до слова обор. д-р Грек і прокуратор. Д-р Грек предкладає новий ревеляційний документ: анонімову картку, яку він днем раніше отримав з Варшави. Є це вже друга така картка, яку він одержав.

Було це безпосередно після доразового суду над Штайгером. Тоді то хтось повідомляв його, що вістка про замах на президента була в Перемишлі ще перед самим фактом замаху; картку ту д-р Грек передав був судові, а 11-ти місячне слідство доказало на підставі оречень знатоків, що та картка як також лист до през. Гавля і два листи української боєвої організації є одного й того самого походження, а то з руки Микитина. Покликуючись на те, що ця справа обходить оборону Коригабера тому, що цього останнього обвинувачують м. и. у співавторстві тих анонімових листів з метою збаламучення слідства проти Штайгера, д-р Грек передає саме отриману картку трибуналові з внесенням річевого ворівнання обох карток. Д-р Грек твердить, що ост. картка, датована у Варшаві тоді, коли Микитин сидів у тюрмі, має ідентичний почерк з попередньою з 1924 р. з Перемишля. Автор ост. картки пише в ній, що його метою є виказати, „як поліція будує на піску". Д-р Грек звертає увагу, щоби при відчитуванню картки читали тільки до зачеркненого місця, бо дальше є непристойні уваги на адресу прокуратора.

Прокуратор не має нічого проти внесення оборонця, застерігається лише, що в даному процесі річ іде лише про лист до през. Гавля, отже справа анонімових карток до д-ра Грека є ні при чім. Прокуратор заповідає, що буде доказувати те, до чого в слідстві признався Микитин, а що на розправі відкликав, а саме, що це він писав лист до през. Гавля, а знатоки орекли, що й інші листи є тої самої руки.

Дальше прокуратор ставить внесення на переслухання судді Рутки і проток. д-ра Пйотровского у звязку з закидами, які робили проти нього всі обвинувачені. Крім того, прокур. вносить на переслухання убивці пок. Корнелді, Філясевіча, як свідка на обставину, що Микитин признався перед ним і иншими вязнями у вязничій келії, що фалшиво доніс на Паньчишина і Фідика і що до цього намовляли його инші обвинувачені. Прокуратор мотивує свій внесок актами адміністраційного доходження, яке президія суду розпорядила, дізнавшись про якісь відомости в цій справі згаданих вязнів.

Обор. д-р Глушкевич прилучується до внесення прокуратора, але протестує проти того, що рівнорядному в процесі чинникові-обороні не показано актів згаданих адміністр. доходжень.

Прокур. каже, що зробив лише те саме, що д-р Грек, коли не показав йому аноніму з Варшави. Д-р Грек виправдується тим, що не хотів робити прикрости прокураторові з уваги на зміст аноніму. Обор. д-р Ляндав звертає увагу, що є хтось поза стінами салі, який близько цікавиться справою і є в детайлях ознайомлений з нею. Підтримує внесення д-ра Грека, щоби варшавська і львівська поліція пильно занялася висліджуванням автора картки. Обор. д-р Дворніцкі цікавий знати, чи як знатоки письма будуть допущені ті самі, що вже видавали осуд у цій справі чи инші. Вносить на покликання таких знатоків, які не булиб звязані жадними попередніми ореченнями.

Обор. д-р Грек нічого не має проти переслухання судді Рутки і д-ра Пйотровского, але й не маючи дару всевидючости передбачує безсумнівно, що оба свідки рішуче заперечать зробленим на їх адресу закидам. Тому їх зізнання не мають значіння. Справу можна вияснити тільки шляхом допиту обвинувачених і свідків. Обор. звертає увагу пр. на такий момент, що Микитин знає про деякі детайлі з актів справи Штайгера, які рішуче є нікому невідомі, за вийнятком судді Рудки і нього, д-ра Грека. Обор. д-р Глушкевич полемізує з прокуратором щодо ваги признання Микитина в слідстві до авторства листу і дає приклад, коли взагалі важко вірити Микитинові.

Дальше зізнають свідки: посол д-р Розмарін і агент поліції у Варшаві Цехновскі, котрий вперве переслухував Паньчишина і переводив у Каліші конфронтацію Паньчишина з Микитином. На внесення прокуратора відбудеться завтра конфронтація Паньчишина з Цехновским.

(Докладний зміст зізнань посла Розмаріна і агента Цехновского з технічних причин подамо щойно в слід. числі.)

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Спеціяліст для недуг жіночих, положничих і операцій

д-р К. Воєвідка

бувший асистент проф. Лязаруса (Берлін) і бувший оператор ґінекольоґічно-положничої клініки проф. Ваґнера у Празі ординує

в Станиславові, вул. Липова 3.

111 (дім „Варшава") Телефон ч. 332. 1-6

Бібліоґрафія.

КНИЖКИ:

Карл Маркс: КАПІТАЛ. Критика політичної економії. І-ий том. Перша книга: Процес утворення капіталу. З 8-го видання переклав Микола Порш і Охрім Соболів. Вінніпеґ. Ст. 764, 8°. Накладом Пролеткульту 1925.

Інж. С. Риндик: МІЦНІСТЬ МАТЕРІЯЛІВ. (Курс високих технічних шкіл). З 214 рисунками та терміноольоґічним словником. Ст. 350. Прага. Український Громад. Видав. Фонд.

Проф. д-р Віктор Якорський: СУЧАСНЕ ЛІКУВАННЯ ВЕНЕРИЧНИХ ХОРОБ. Перекл. д-р Ант. Гончарів-Гончаренко. Ст. 119. Прага. Український Громад. Вид. Фонд.

Д-р Франт. Бурiян: ПЛАСТИЧНА ХИРУРГІЯ. З 24 фотоґрафіями. З чеської мови перекл. д-р А. Гончарів-Гончаренко. Ст. 16. Прага. Український Громад. Видав. Фонд.

о. Теодор Савойка: ТУЧА ИДЕ... Після конфіскати другий наклад. Ст. 23. Львів. Накл. Івана Кудлака.

Д-р Андрій Чайковський: ЖЕНАТЕ ЧИ БЕЗЖЕННЕ СВЯЩЕНСТВО? Ст. 48. „Українська книгарня", Станиславів.

Жорж Куртлін: В ДОМАШНІМ ЗАТИШУ АБО ПРИМІРНЕ ПОДРУЖЖА. Сміховинка в 1-ій дії. Перекл. М. Цеповенко. Ст. 24. Ню Иорк. „Свобода".

Маріян Стахурський: ЧОМУ ПОБОРЮВАТИ НАМ ЗНАХОРСТВО И ЯК ЛІЧИТИ ПО ПРАВИЛАМ ДОМАШНІ ЗВІРЯТА? Ст. 18. Львів. Т-во „Просвіта".

Д-р Микола Чубатий: ПРО ПРАВНЕ СТАНОВИЩЕ ЦЕРКВИ В КОЗАЦЬКІЙ ДЕРЖАВІ. Ст. 57. Відбитка з „Богословія".

VII. ЗВІДОМЛЕННЯ Дирекції приватної Гімназії Кружка Українського Педаґ. Т-ва в Рогатині за шкільний рік 1924/5. Ст. 48. Рогатин.

ЖУРНАЛИ:

МАТЕРІЯЛИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛЬОҐІЇ. Випуск 1. 1) Рисункові прилади, 2) Основні частини машин. Прага 1925. Техн. Т-во „Основа".

СВІТ ч. 7–8, ілюстрований журнал. Зміст: М. І. С.: Петро Карманський. — Петро Карманський: З лірики. — М. Рудницький: Листи Петра Карманського. — Мик. Чайковський: Радіо. — Клим Поліщук: Дівчатко. — Ор. Ордан: З наших гір. — Естер: Натяк. — Р. Купчинський: Три клаптики споминів. — Василь Пачовський: Фраґмент із „Пекла України". — Повінь. — Пливучий університет. — Портрет Мікель Анджеля. — З життя Вільні. — Жертва науки. — Найбільша акварія. — Американський помисл. — Віднова дому „Просвіти". — Полярна подорож Амундсена. — Проблема життя. — Новий винахід. — Музей революції. — Залізний козак. — 33 ілюстрацій та рисунків і в додатку аркуш повісти П. Бенуа: „Атлянтида" в пер. В. Завадської.

ПОСТУП. Студентський Вістник ч. 5–6. Травень, червень.

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
Субота 25.VII. Долина.
Неділя 26.VII. Долина.
Понеділок 27.VII. Болехів.
Вівторок 28.VII. Болехів.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.